

Mads & Panelet på Svinekongres 2018

Kort opsummering af paneldebatten samt opstilling af de dilemmaer, der blev debatteret i sessionen.

Af Anja Kruse Christensen, kommunikationskonsulent, og Rikke Ingemann Svarrer, projektchef, SEGES Marketing & Fagkommunikation, oktober 2018.

Baggrund

Ved Svinekongressen 2018 var der den 23. oktober en session, der hed "Mads & Panelet: Dilemmaer om ejerskifte", hvor tv- og radiovært Mads Steffensen var ordstyrer i en debat om forskellige dilemmaer om ejer- og generationsskifte.

Panelet i debatten bestod af Kim Kjær Knudsen, svineproducent, Allindemaglegård, Anders Harck, formand for L&F Økonomi og Virksomhedsledelse og livsstilsekspert Anne Glad.

Panelet nåede at diskutere de fem første dilemmaer af de otte, der var udarbejdet til debatten.

Dilemmaerne var indsamlet og udarbejdet i regi af projekt Giv stafetten videre til nye kræfter i dansk landbrug.

Dilemmaerne

Dilemma 1 - Flytteplanerne

Kære Mads og Panelet.

Jeg er landmandskone og gift med Svend på 35. år. Vi bor på en gård lidt udenfor Hobro, og vi har to børn, og vores søn, Asger, skal overtage gården.

Min mand og min søn har arbejdet på generationsskiftet i snart 10 år nu, men nu er det endeligt faldet på plads. Hurra!

Nu skal vi så i gang med alt det praktiske. Min søn og hans kone bor på en ældre ejendom i nærheden, men skal flytte ind i stuehuset, hvor min mand og jeg bor nu. Jeg har længe vidst, at de skulle overtage vores hus, og det har jeg det fint med.

Min mand går ud fra, at vi bare skal bytte bolig, så vi overtager min søn og hans kones hus. Men det synes jeg er en rigtig dårlig idé. Jeg tror, at Svend gerne vil blive i nærheden, så han kan hjælpe Asger. Jeg er bange for, at han vil rende nede på den gård hele tiden.

Så mit dilemma er, hvordan får jeg sagt til min mand, at jeg ikke vil flytte over på naboejendommen? Skal jeg sætte foden ned og insistere på, at vi SKAL flytte ind til byen?

Jeg håber, at I vil tage mit dilemma op, for det fylder meget for mig lige nu.

*Kærlig hilsen
Karen*

Bonusinfo:

Min søn har tidligere givet udtryk for – overfor mig, at han er bekymret for, at min mand stadig vil blande sig i den daglige drift og at medarbejderne derfor stadig vil se min mand som chefen. Hvis vi flytter over på nabogården, kan jeg godt frygte, at han får ret. Min mand er ret bestemt i sine meninger og holdninger, og Asger har altid kæmpet lidt for at komme igennem med sine ting, hvis de er uenige.

Dilemma 2 – Preben og de to søstre

Kære Mads og det altid veloplagte Panel.

Vi er to søstre, der har et dilemma, som vi gerne vil høre panelets mening om.

Det drejer sig om generationsskiftet af vores forældres gård som er en mindre ejendom.

Som det er nu, er aftalen, at det er vores lillebror – vi kan kalde ham Preben – der skal overtage gården. Preben er uddannet agrarøkonom og har altid gået sammen med far i stalden. Preben vil gerne udvide svineproduktionen, når han engang overtager. Vi søstre er meget imod, at vores familiegård på den måde nu skal være et stort produktionslandbrug.

Vi to søstre har ikke været ligeså meget med i driften, men vi har hjulpet til, når der skulle høstes og med pasning i weekenden. Vi føler begge os hjemme på gården, og har talt meget om, at vi kunne bo der sammen med vores familier. Vi har lyst til at drive gården bæredygtigt med økologisk produktion og gårdbutik, det kunne vi gøre ved siden af vores nuværende jobs i Esbjerg. Begge vores mænd bakker op om den idé.

Nu kommer vores dilemma så. For har vi ikke lige så meget ret til at overtage gården, som Preben har? Hvordan får vi spillet vores drøm på banen? Kan vi tillade os at forlange, at vi bliver inddraget i beslutningen omkring generationsskiftet? og hvad kan vi gøre for at forberede os bedst muligt, hvis den snak skulle komme op?

Vi håber, at I vil tage vores dilemma op.

*Hilsen
Prebens søstre*

Bonusinfo:

Ejendommens jord (100 hektar let jord) er perfekt til økologisk svineproduktion og placeringen udenfor Esbjerg, mener vi, er perfekt til en gårdbutik med nicheprodukter.

Som en del af det planlagte generationsskifte, er vi begge to gået med til at få et mindre pengebeløb end Preben i gave af vores forældre, fordi det er den eneste måde, at Preben kan få generationsskiftet til at gå igennem på. Pengebeløbet, som Preben får i gave, er på ca. 5 mio. kr., mens vi to søstre hver får ca. 250.000 kr.

*Én af vores bekymringer er også, at vi er bange for, at Preben får gældsat sig for meget, så han ikke kan få det til at hænge sammen og må ende med at sælge **vores** familiegård*

Dilemma 3 - Chancen

Hej Mads og det fantastiske panel.

Jeg har et dilemma, som jeg håber, at I kan hjælpe mig med.

Jeg skal i gang med at generationsskifte med min far og vi er ret langt i forløbet. Min far og jeg har et rigtig godt parløb, og processen omkring generationsskiftet forløber super godt, da vi ser ret ens på tingene.

Jeg har en super sød kæreste – vi kan kalde hende Berit, som jeg har været sammen med i ca. 1 år. Vi bor endnu ikke sammen, men har snakket om at flytte sammen og stifte familie, når generationsskiftet er gennemført, og jeg så skal flytte ind i stuehuset. Så fremtiden ser jo lys ud, MEN...

Jeg er enebarn, og har nok altid været 'mors dreng'. Jeg er meget knyttet til mine forældre, og deres mening betyder rigtig meget for mig. Min mor og Berit er ikke altid enige om tingene og bølgerne går ind imellem lidt højt. Min mor siger ikke noget til mig, men jeg kan se, at det generer hende, når Berit siger hende i mod.

Problemet er, at Berit allerede er begyndt at snakke om, hvordan hun gerne vil indrette huset, når vi flytter ind – og det er ret forskelligt fra den måde, min mor og far bor på. Hun får ind imellem sagt nogle ting, der bliver opfattet som kritik af min mor, hvilket min mor ikke lader gå forbi usagt, og så er hele stemningen ødelagt. F.eks. kan min mor kan godt lide, at der er pænt og ryddeligt – hendes hjem er meget vigtigt for hende, og sidst fik Berit sagt, at når vi flytter ind, skal der ikke være så sterilt og kedeligt.

Så panel – hjælp mig. Skal jeg snakke med Berit om, at hun skal lade være med at sige noget om, hvordan hun gerne vil have huset skal se ud? Eller skal jeg sige til min mor, at hun i hvert fald ikke skal blande sig i, hvad vi gør, når vi flytter ind? Der er ikke rigtig nogle af tingene, jeg har lyst til, så måske panelet har en helt 3. løsning?

*Hilsen
Jonas.*

Bonusinfo:

Jonas er 25 og Berit er 22. Berit er uddannet sygeplejerske, men kunne godt tænke sig at blive dagplejemor, når vi får vores egne børn.

Dilemma 4 – Den knap så dygtige søn

Hej Mads og Panelet.

Mit navn er Jens. Jeg er i gang med et generationsskifte med min søn Peder.

Som en del af den proces er Peder blevet ansvarlig for produktionen. Så det er ham, der træffer de fleste beslutninger i hverdagen. Men alt for tit kan jeg se, at han træffer de forkerte beslutninger. Det bliver hovsarløsninger og alt for dyre valg, han vælger. Det koster, og jeg er ved at være træt af at betale hans lærepenge. Han er 30 år – han må da snart have lært det! Faktisk har jeg mere tillid til at min fodermester gennem 13 år vil være bedre til at drive ejendommen videre i samme ånd som nu.

Så hvordan får jeg fortalt min søn, at jeg ikke synes, at han er dygtig nok? Og skal jeg stoppe generationsskiftet og i stedet sælge gården til en anden – måske min fodermester?

Hilsen Jens

Dilemma 5 - Særejet

Kære Mads og Panelet.

Jeg er en kvinde på 30 år, der bor på landet sammen med min mand, Jesper, der er landmand. Vi har to børn, August på 4 år, og Alma på 2.

Vi blev gift, da vi begge var 24, og dengang var Jesper ved at overtage sine forældres gård, mens jeg læste til sygeplejerske. For at Jesper kunne få lov til at overtage gården, blev det aftalt, at ejendommen blev gjort til Jespers særeje. Det havde jeg ikke noget imod dengang, for jeg kom uden en krone på lommen og fik SU, mens Jesper havde sparet mange penge op, og hans forældre havde planlagt det generationsskifte i flere år.

Men nu har jeg været med til at renovere stuehuset, vi har to børn sammen, og sidste år gik jeg på deltid, for at vi kan få dagligdagen til at hænge sammen.

Nu er én af mine tætte veninder så lige blevet skilt, og det er gået op for mig, hvad det i virkeligheden betyder, at Jesper har særeje. For hvis vi bliver skilt, så vil jeg ikke få nogle penge med herfra. Så vil jeg stå uden en krone og med to børn, mens han har gården.

Jeg kan mærke, at jeg ikke længere synes, at den aftale, vi lavede før vores bryllup, er rimelig, men kære panelet, er det mig, der er urimelig, fordi jeg begynder at overveje, hvordan mit liv vil se ud, hvis vi blev skilt? Eller kan jeg godt forlange, at vi får lavet aftalen om, så jeg også er sikret, hvis vi risikerer at gå fra hinanden? Og hvordan skal jeg overhovedet få sagt det til min mand, så han ikke tror, at jeg vil skilles nu?

Jeg håber, at I kan hjælpe mig.

*Kærlig hilsen
Camilla*

Bonusinfo:

Min løn går til madindkøb, tøj og sko til børnene, fritidsaktiviteter og den slags, mens Jesper betaler afdragene på huset, gården, bilen og de lidt større ting. Det er dyrt at have små børn, og med min deltidsløn er der ikke mange penge at lægge til side af, så jeg har stort set ingen opsparing.

Dilemma 6 – Slægtsgårdens skæbne

Hej Mads og A-holdet!

Mit navn er Martin. Jeg er 24 år og landmandssøn. Min far og mor har en større svinebedrift lidt udenfor Herring. Vi er fire søskende, tre af os er uddannet indenfor landbrug og jeg er den yngste.

Jeg har altid drømt om at overtage gården, men jeg har også altid tænkt, at det ikke kunne lade sig gøre, fordi min storebror også altid har haft den drøm – og så er han jo den ældste.

I sommer gik min storesøsters svigerforældres gård konkurs. Det var ellers meningen, at min storesøster og hendes mand skulle overtage den gård, men den plan er droppet nu, fordi deres bank ikke vil gå med til det.

I starten af oktober til en familiedag nævnte min storesøster så, at hun også godt kunne tænke sig at overtage mine forældres gård. Min far sagde ikke rigtig noget, da hun nævnte det, og vi andre sagde heller ikke rigtig noget, men nu kan jeg ikke lade være med at spekulere over det. For hvis vi alle tre gerne vil overtage gården, hvem har så mest ret til den?

Jeg synes, det er svært at bringe på banen – både overfor min far og mor, men også overfor mine søskende. Og der er ikke rigtig nogen af dem, der tager hul på snakken.

Hvordan kan vi få afklaret, hvem der skal overtage? Jeg ser 3 muligheder:

A: jeg siger ingenting satser på, at det er min far, der bestemmer og tager en beslutning

B: jeg tager tyren ved hornene, indkalder til familieråd og bringer det på banen. Det vil være rigtig svært for mig

C: jeg kaster håndklædet i ringen og ser mig om efter en helt anden ejendom

Jeg håber, at I kan hjælpe mig, for jeg synes, det er rigtig svært at tage sådan en snak med min familie.

Hilsen

Martin.

Bonusinfo:

Vi har i alt 1.800 søer med 63.000 smågrise og produktion af 20.000 slagtesvin

Jeg har ikke talt med hverken min storebror eller storesøster om det og ved faktisk ikke, hvad de tænker om situationen.

Dilemma 7 – Den eventyrlystne landmand

Kære Mads og det aldeles fremragende A-hold.

Jeg er en ung fyr på 25 år, som er vokset op på landet på en slægtsgård (4. generation). Det har i mange år været aftalt, at jeg der skal overtage. Lige siden jeg startede på landbrugsskolen, har min far løbende inddraget mig i større beslutninger omkring driften. Blandt andet i forbindelse med byggeriet af en ny farestald for snart 7 år siden.

I de sidste par år har jeg arbejdet på at forbedre mit cv. Blandt andet har jeg været driftsleder på en stor svinefarm i Polen, og så har jeg været en tur i New Zealand for at arbejde.

Nu er jeg så tilbage på fødegården, og min far vil gerne i gang med at planlægge generationsskiftet. Men jeg kan bare mærke, at jeg slet ikke har lyst til at overtage – jeg er slet ikke færdig med at rejse, men det er virkelig svært at få sagt til far. Han vil jo tro, at jeg har holdt ham for nar i alle de år, hvis jeg ikke overtager alligevel.

Og hvis jeg ikke gøre det, er der ikke nogen til at føre gården videre. Så hvordan får jeg det sagt på en ordentlig måde – og så han ikke bliver skuffet? Eller skal jeg bare forsøge at få det udsat – rejse mere og håbe på, at lysten til at overtage kommer med tiden?

Venlig hilsen Dennis.

Bonusinfo:

Vores gård ligger VIRKELIG langt ude på landet i Vestjylland. Jeg har ingen kæreste, men mødte en rigtig sød dansk pige, da jeg var i New Zealand. Hun er født og opvokset i København og jeg har måske også lidt svært ved at tro, at hun har lyst til at flytte til det mørkeste mørke Vestjylland.

Dilemma 8 – De to gårde

Kære Mads og A-holdet.

Jeg er en pige på 28 år, der er uddannet landmand og står til at skulle overtage mine forældres gård.

I øjeblikket arbejder jeg som driftsleder på en anden bedrift, hvor jeg samler erfaring. Ejeren har ikke selv nogen børn, der gerne vil overtage, så han går i øjeblikket og leder efter én, som han kan sælge gården til. Han har flere gange sagt til mig, at hvis det ikke var fordi, at jeg skal hjem at overtage gården, så vil han sælge til mig.

Nu er jeg så ved at nå en alder, hvor jeg faktisk gerne snart vil have mit eget, og jeg vil også gerne have aftalt med mine forældre, hvornår jeg skal overtage gården. Men hvordan får jeg spurgt mine forældre om, hvornår jeg skal overtage?

Jeg tror måske, at min far holder tilbage med at snakke om generationsskiftet, fordi han slet ikke kan se sig selv som pensionist og synes, at han har mange år i sig endnu. Men jeg vil heller ikke vente til, jeg er 40 år, før jeg får min egen gård, så hvordan griber vi det an, hvis han vil vente? Skal jeg så overtage min nuværende arbejdsgivers gård og så sælge den, når jeg skal overtage min fødegård, eller skal jeg vente, indtil min far er klar til generationsskiftet – velvidende at der kan gå lang tid?

Jeg håber, at Panelet kan hjælpe mig, for jeg kan mærke, at det fylder rigtig meget i mine tanker – også når jeg er sammen med min familie.

Kærlig hilsen Signe

Bonusinfo:

Det har ligesom bare altid ligget i luften, at det er mig, der skal overtage, fordi det er en familiegård, som går flere generationer tilbage, og fordi jeg er den eneste i søskendeflokken, der har valgt at gå landmandsvejen.

Min mand vil helst bo på den gård, hvor jeg er driftsleder fordi stuehuset er nyere – og han tænker det vil give mindre bøvl i hverdagen på sigt. Jeg kan dog selv mærke, at det betyder noget for mig at overtage mit barndomshjem.

.